בעזרת השם יתברך

קונטרס

מים עמוקים

שיעורים בחסידות
עבודת השם
תורת הנפש

חודש שבט תש"פ

מכון מים עמוקים

ועד להוצאת ספרי מורינו
הרב רבי יחזקאל יואל גליק שליט"א

◆

יכולין לשמוע שיעורי
מורינו הרב שליט"א על הטעל:
929.250.1000

◆

להארות והערות ולהירשם לקבל
הקונטרסים שי"ל פעם בחודש, יכולים
להתקשר לאימעיל:
mayimamukim@gmail.com

◆

הבהרת המערכת:
ראה הברכה שאנו נותנים לפניכם, דברים עמוקים וברורים, וזאת למודעי שיש באמתחתינו הרבה שיעורים בתוכן של מאות שעות, אך דא עקא שהדבר מצריך עבודה רבה ומסורה, ועולה להוצאות מרובות, ופונים אנו בזה למביני מדע המבינים גודל יקרת ערכם של דברים הללו, ורעבים לראות הוצאת הדברים לאור עולם, שיואילו נא בטובם לעזור בההוצאות המרובות, כדי שנוכל להמשיך בהמלאכה שעדיין לא היתה דים, וזכות הדבר יהא תלוי בידכם.

Layout & Design
YMW | 845.517.5222

התודה והברכה!

על הטוב יזכר, ידידינו מאז ומקדם,
רודף צדקה וחסד, העומד תמיד
לימינינו,

הרה"ח אברהם ניסן ארגעל הי"ו

אשר נתן לבו להרים לדבר ה' ונדב הוצאות קונטרס הנכוחי,

לע"נ זקינתו האה"ח **ליבא** בת ר' **חיים** ע"ה
נפטרה ביום ח' לחודש שבט

זכות הרבים תעמוד לנצחה ובגן עדן תהא מנוחתה. ויזכה לו ולכל משפחתו בכל מילי דמיטיב.

בעזרת השם יתברך

קונטרס

מים עמוקים

שיעורים בחסידות
עבודת השם
תורת הנפש

חסידות | **מאמר עושר גבור חכם** חלק א'.....1
עבודת ה' | **אמונה ובטחון על עניני פרנסה**.....כ
תורת הנפש | **מה אני?** חלק ב'.....כו

חסידות

מאמר עושר גבור חכם

חלק א'

אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי. (ירמיה ט' כ"ב כ"ג):

[א]

עושר ועני

א) עושר, גבור, חכם, הם ג' כוחות שיש בעולם הזה, ולעומת זה יש עני, חלש, ותם, שהם ההיפך של שלשה סוגי בני אדם הללו. ממנם נחמת שלשה הפכיים אלו נמצאים ג"כ מצד הקב"ה, והם ג' סתירות בשורשי המדות של הקב"ה כמו שנבאר. ובתחלה נקדים לבאר מציאות ג' כוחות הללו מצד האדם, היינו שכל אחד משלשה אנשים הללו תופסים מקום ויש להם מחיה בעולם הזה, וגם נבאר שורש מדות הללו בעולמות העליונים, ואח"כ נבאר מציאותם מצד הקב"ה.

העושר יש לו מחיה בפועל בעולם הזה, כי הרבה בתים שדות וכרמים ושטחים גדולים בכל העולם כולו נמצאים תחת רשותו, ותופס בידו מקום גדול בזה העולם בפועל ממש, כמו שאמרו חז"ל (פסחים דף קי"ט ע"ב) על הכתוב (דברים י"ד ו') ואת כל היקום אשר ברגליהם, 'זה ממונו של אדם המעמידו על רגליו', מבואר מדבריהם כי העשירות נותן מעמיד לאדם בעולם הזה.

א) מאמר זו נאמרה במשך חודש תשרי שנה זו, ובתוכו נתבאר הרבה ענינים יסודיים לחיי האדם, וחילקנו המאמר לכמה חלקים כדי שלא להכביד על הקורא, ובעז"ה יופיע כל החלקים במשך חודשי החורף. בחלק א' של המאמר נתבאר העושר גבור והחכם היאך שהם נראים בעולם הזה בעניני רוחניות ובעניני גשמיות, והיאך כוחות אלו נשפעים בסדר המועדים. בחלק שני נתבאר כמה סתירות בשורשי התהוות הבריאה והנהגת הבריאה, ובתוכם נתבאר יסודי החסידות וגילו הבעל שם טוב ורבינו נחמן זי"ע וגם שאר תלמידי הבעל שם, גם נתבאר היאך שנראים העושר גבור חכם מצד הקב"ה. בחלק ג' נתבאר סדר המועדים בפנימיות מצד הקב"ה. בחלק ד' נתבאר כמה חטאים שורשים, וגם נתבאר שורש ענין שבת קודש. אמנם גם מי שלא ראה או קרא כל החלקים יכול להבין ולהוציא יסודות עמוקים מכל חלק בפני עצמו. [יכולים לשמוע השיעור על הטעל # 1-0-13].

גם מכח פעולתו דבריו יותר נשמעין, כמו שמתמר בפומיה דמינצי 'מי שיש לו המאה יש לו הדעה'. ונמצא כי העושר ע"י פעולתו יש לו מחיזה ומופיע מקום בזה העולם.

העני הוא ההיפך של העושר, העני, חוץ מציותו הקטן לא נמצא שום דבר תחת פעולתו, העני צריך להגיע למדם אחר שיעזרהו, ומיום מופיע מקום גדול בזה העולם, ונמצא שאין לו מחיזה כ"כ בזה העולם.

הרגש העשירות והרגש העניות

אמנם בחמת עיקר העשירות הוא בלב, כי מהותו של עושר הוא, ההרגשה של התפשטות והתרחבות בלי שום למגוס ודקדוק, ולכן מי שיש לו ממון הרבה נקרא עושר, כי מיני צריך לדקדק ולמגס ממונו ומיני עושה עסק מכל פרוטה שנאחד לו, ויוכל לחיות עם רחבת הלב ומרגיש כחילו כל העולם כולו שלו, ועל כן אמרו חז"ל (מגה ד' ס') מיזהו עשיר השמח בחלקו, כי השמח בחלקו מיני צריך לשמור ולדקדק על כל מה שיש לו, ונמצא שיש לו ההרגשה של עשירות.

ומהותו של עני הוא להיפך, הרגשה של למגוס ודקדוק הדין, כמוש"כ הרמ"מ מוויטעפסק זי"ע בשכתב (כ"ב), לדקדק בפרטי הסיבה עניות הוא, עיי"ש, ועני שאין לו ממון הרבה צריך למגס ממונו ולדקדק בכל פעם שמוציא ממון, ומתעצב על כל דבר שנאבד ממנו ומיני מוותר מפני על פרוטה אחת, וצריך לשמור היטב על על ממונו וחפציו.

גבור וחלש

כח השני שיש בעולם הוא הגבור, הגבור ע"י כוחו וגבורתו יכול לכבוש את כל העולם להיות תחתיו, וא"א להעליס ולמנוע מהגבור שום דבר כי כל אחד מפחד הימנו, ומין מעלתו זה שכל אחד יש לו פחד הימנו, אלא עיקר מעלתו כי ע"ז אין שום דבר שלא יוכל להגיע אליו, וזהו מהותו של גבור ההרגשה[ב] שיכול להגיע לכל דבר שרוצה. ונמצא כי הגבור יש לו מחיזה בעולם הזה, זה שיש לו הכח להגיע לכל מה שרוצה, ומין זה דומה לכח העושר, כי העושר יש לו בפועל ממש בעולם על כל דבר, משא"כ הגבור אין לו בפועל תחת בעלותו[ג], אלא יש לו ההרגשה של כולו שלי, דברגע שיתאווה לדבר אחד יכבוש אותו, ושום אדם לא יעמוד כנגדו מכח גבורתו.

ההיפך של הגבור הוא החלש, שיש החלש אינו יכול להגיע לכל מה שרוצה. וכן הגר הוא ההיפך של הגבור, כי הגבור הוא כמו תושב בכל מקום, דבכל מקום שמגיע ע"א למנוע ממנו שום דבר ויש לו כל מה שרוצה כגון אם"ל וכדו', כמו אדם שהוא 'היימיש' בתוך מקום, אבל גר שמגיע

ב) עיין לקוטי מוהר"ן תנינא מ"ג שכתב 'ועיקר הגבורה הוא בלב'.

ג) וכן מבואר גם בסיפורי מעשיות (מעשה י"ב), כי הגבור לא ביקש בפועל שום דבר, אלא ביקש ההכנעה, עיי"ש.

למקום חדש ואין מכירין אותו אינו מונע את מקומו, ובזה מהסביבה ואינו 'היימיש' עמהם, ואין מוסרין לו המפתחות וכדו' ואינו יכול להגיע לכל מה שרוצה, נמצא שאינו תופס מקום ואין לו מחיזה בזה העולם.

חכם ותם

החכם הוא הכח השלישי התופס מקום בזה העולם, כי אדם חכם 'הולט ארוים די גאנצע וועלט', מבין בשכלו ורוב חכמתו היינו שכל דבר הולך והיינו כל דבר עובד, ויכול לחשוב מה יהיה למחר וכדו', כמו שאמרו חז"ל (תמיד דף ל"ב ע"ב) מיזהו חכם הרואה את הנולד, ועי"ז יכול להניל את עצמו ולשמור את עצמו מדברים רעים הבאים על העולם. גם אין החכם מבין היטב בהמותם של אנשים אחרים ולכל דעותיהם, ועי"ז יודע כל הטענות וכל המשמעות של האנשים ויכול לחשוב מה שיאמרו למחר וכדו'.

נמצא שיש להחכם מחיזה גדולה בזה העולם, כי החכם הוא כמו בעל בית על העולם מכח חכמתו, שיכול לחשוב ולידע כל דבר מקומם, ויכול לרמות היכן יש דברים טובים בעולם וילך ויוטלו. החכם אינו צריך לגבורה כדי שיוכל להגיע לכל דבר, וגם אינו צריך להיות בפועל הבעלים כמו העושר, אלא ע"י חכמתו הוא מבין ורואה כל מה שמתרחש בזה העולם[ד], ואין מענוג גדול יותר מזה מאדם שיכול להבין להעולם.

ההיפך של החכם הוא התם שאינו מבין כ"כ לכל תהלוכות העולם, ואינו יכול להקיף החכמה והמושג כמו החכם, ואינו נכנס בהחכמה בפני עצמו להתעמק בה, אלא כל דבר שמשמע נוטל אותו על עצמייה למעשה. וכן יתום מאב ואם הוא היפך החכם, כי מעולם לא קיבל חכמה מאום מאדם, לא היה לו אב שילמד אותו ויחנך אותו בימי נעוריו, מע"ה אינו יודע מה צריכים לעשות ומה לא, ואינו מבין בישובו של העולם, [אבל יכול להיות עושר וגם אפשר שיהא גבור, ודוקא אין חכם אינו יכול להיות].

[ב]

עושר גבור חכם בעניני רוחניים

תמצית נתבאר לנו שיש ג' מיני מופנים היאך לאחוז בעולם הזה הגשמי, החכם יש לו אחיזה ע"י שמבין ומשיג כל הליכת העולם. העושר יש לו אחיזה ע"י שהעולם נמצא בפועל תחת רשותו. הגבור יש לו אחיזה ע"י שיש לו היכולת להגיע לכל דבר שרוצה. וההיפך מזה הס, התם, העני, והחלש, שאין להס אחיזה בעולם הזה.

אמנם גם בעניני רוחניים צריך האדם להשתמש בשלשה כוחות אלו והפיכם, שיהנה ג' עניני רוחניים, והס, מלחמת היצר, קיום המצות, ולימוד התורה, ולכל אחד מאלו

ד) כמו שמבואר גם בספורי מעשיות (שם), שהחכם היה לו יד ועי"ז היה יכול להסתכל מסוף העולם עד סופו.

שייך כח אחד והפכו כמו שנאמר.

לכבוש היצר ע"י גבורה או ע"י תפלה

כח הגבור נריכין כדי למנוע את עצמו מלעבור על לא תעשה, התורה תובע מכל אדם להיות כגבור אים מלחמה ללחום נגד יצרו, ועי"ז יכול להתגבר עצמו על כל הנסיונות ולכבוש תאוותו, וזהו עיקר מעלת הגבורה למנוע את עצמו מעבירות, משמ"כ אדם חלש אינו יכול להתגבר עצמו ללחום עם יצרו הרע.

אמנם מלד השני יש ג"כ דרך הפלי היאך ללחום עם היצר, בתופן של אים חלש, וזהו עבודת התפלה שהאדם פונה את עצמו להקב"ה כאים חלש, ומגלה את לבו להשי"ת שאינו יכול להתגבר את עצמו על היצר, ומבקש עזרה מאלקי להנצל מכל התאוות ונסיונות. [אמנם בעיקר נריך האדם שיהא לו כח הגבור ללחום בחזקה נגד יצרו].

לקיים המצות בעושר או בעני

עושר ועני משתייכים לענין קיום מצוות עשה, כי עשה המצווה הוא בחינת עשירות, כמו שאמרו חז"ל (שמות רבה כ' י"ט) על משה רבינו, שכל ישראל היו עסוקים בכסף וזהב ומשה היה עסוק בעצמות יוסף, אמר הקב"ה למשה עליך נתקייס מכס לב יקר מצות (משלי י' ז'), מצואר מזה כי המצווה שעסק בה משה רבינו הוא כנגד העשירות שנטלו בני ישראל. וכן כל ענין קיום המצוות בחיס ע"י הרגשה של עשירות והתרחבות הלב.

אמנם מלד השני בכל מצווה יש ג"כ הרבה פרטי הלכות בחיוב חופן נריכין לקייס המצוה, וכל המומרות ודקדוקים שמוסיפים בקיום המצוה הם חלק העניות של המצווה, כדרך העני המדקדק על כל דבר בחיוב חופן נעשה הדבר. ואם יקייס המצוות רק בבחינת העשירות בהתפשטות והרחבה, יכול להגיע מזה שלא לקייס המצוה כהלכתו בכל דייניה ודקדוקיה.

ובן ענין הידור מצוה הוא חלק העניות של המצוה, שהאדם מרגיש בעני ונריך להוסיף מדיליה על עשם המצוה, וממרו חז"ל (ב"ק דף ט' ע"ב) הידור מצוה עד שלים, דחלק העשירות של המצוה נריך להיות לכל הפחות ג' שלישים, ושלים אחד יכול להיות חלק העניות של המצוה, דהיינו הרוב של המצוה נריך להיות מאור המצוה, והמיעוט יכול להיות מההוספה שהאדם מוסיף מעלמו, שאל"כ יתבטל עשם המצוה נרוב.

חכמות או תמימות

חכם ותם משתייכים לענין התורה, דמלד אחד נריך האדם ליכנס בתוך התורה בחכמות והשגות, להתבונן ולחקור בעניני אלקות, כמו"כ (ד"ה ב' כ"ח) דע את אלקי אביך ועבדהו, להתעמק בכל ענין עד שמבינו על בריו. אבל מלד השני נריכין ליראה בתמימות, להאמין כל דבר משום שכך קבלנו מאבותינו ורבותינו, שאל אביך ויגדך וגו' (דברים ל"ב ז'), למי לך בעקבי הצאן (שה"ש א' ח'), ואסור ליכנס בחקירות ולהקשות קושיות הלא.

שהם נגד דעת תורתינו ונגד המסורה.

[ג]

השורש של עושר גבור חכם

כל דבר שמונע בעולם התחתון יש לו שורש למעלה בעולמות העליונים, ומשם נמשך כח זו גם למטה בעולם הזה, וכן ג׳ הפכים אלו - עושר ועני, גבור וגר, חכם ותם, שהם ג׳ כוחות למטה בעולם הזה, יש להם שורש למעלה בעולמות העליונים, כי גם בחדות העליונים ישנו ג׳ הפכים, והם, קו ימין וקו שמאל, מקו ימין דהיינו חס״ן נמשך למטה החכמה העשירות והגבור, ומקו שמאל דהיינו גב״ה נמשך למטה החם העניות וגירות כמו שנבאר.

חכם ותם נמשך מחכמה ובינה

החכם ותם שורשם מחכמה ובינה, דהשכל והחכמה של החכם שורשו ממדת החכמה העליונה. ובינה פירושו שנוגע אור החכמה לתוך פרט, וזהו השורש של התם דבכל פעם ששומע דבר חכמה מכניס אותו למה שנוגע לעובדא למעשה, ואינו נכנס בעומק החכמה והשכלה בפני עצמו.

עושר ועני שורשם מחסד וגבורה

העושר ועני שורשם מחסד וגבורה, כי חסד פירושו התפשטות והרחבה, וזהו כח העושר שיש לו התפשטות הלב. ולהיפך הצמצום ודקדוק הדין של העני שורשו ממדת הגבורה[ה] המצמצם את האור שלא יתפשט.

גבור וגר שורשם מנצח והוד

הגבור והגר שורשם מנצח והוד, דכח הגבור שיכול להגיע לכל מה שרוצה ולנצח כל מויניו נמשך ממדת הנצח. ומדת ההוד פירושו ביטול הכנעה ושפלה, וזהו בחינת הגר שיש לו בושה וביטול לכל מעשיו שנסתיר, משום שאינו מונח את מקומו, ועי״ז אינו יכול להגיע לכל מה שרוצה.

[ד]

ג׳ מועדים נגד עושר גבור חכם

הקב״ה נתן לנו השלש רגלים פסח סוכות ושבועות, ונראה כי ג׳ מועדים מסמיע הקב״ה לעם ישראל ג׳ כוחות אלו של עושר גבור וחכם מגד הקדושה, ועל זה אמר הכתוב (ירמיה ט׳) אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל יתהלל עשיר בעשרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי, זה קאי על הג׳ מועדים פסח שבועות סוכות, שבהם נתגלה שהאומה הישראלית הם העושר גבור וחכם

ה) עיין באבן עזרא (פרשת תולדות) שכתב כי יצחק אבינו היה עני, ונראה שהוציא זה מכיון שיצחק היה מדת הדין וגבורה, ומדה זו בא עמה עניות כמו שביארנו בפנים, והרמב״ן שחולק עליו זהו משום שסובר כי יצחק לא היה מדת הגבורה אלא עולם הבינה, שזהו עולם יותר עליונה בקו שמאל ושם ליכא עניות. [האריז״ל כתב דבתחלה היו האבות במדריגת חג״ת ואח״כ עלו לחב״ד].

המיתים, וכל המזיזה ותפיסת מקום בעולם הזה שייך לעם ישראל המקושרים עם הקב"ה.

פסח בחינת העושר

ביו"ט פסח נתן הקב"ה לעם ישראל ההרגשה של עצירות, ביום זה הולילנו הקב"ה ממצרים בחופזה ומופתים, ביום זה נעשינו בני חורין והרגשנו חירות התפשטות והרחבה כמדת העצירות, ומתגלה לכל העולם כולו כי כל הבריאה נברא בשביל ישראל וכל הטבע משעבוד לעם ישראל, כל העולם כולו משתייך לעם ישראל מחמת הבעלי בתים על הבריאה. וזהו הענין מה שהבטיח הקב"ה ומחרי כן יצאו ברכוש גדול וזיוע היס, כדי להרגיש כי כח העצירות בא מאת הקב"ה ונתנו לעם ישראל.

ובכל שנה ושנה בליל הפסח חוזר דבר זה ונשפע לנו כח העשר, כמו"כ המו"י ז"ל לפסח הוא נגד מדת החסד, וכל איש ישראל יש לו יציאת מצרים בפרטיות ונעשה בן חורין בהתפשטות והרחבת הלב, וכל אחד יושב אצל השדר בהסיבה עם כליס נאים ויקרים ומרגיש כמו מלך ועושר, וזהו הטעם שמייחין לאכול הקרבן פסח על השובע שצריכין לאכול בלי למלוס ודקדוק הדין.

וזהו הבילוור בשם"כ הלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה ל' אות ה') דבפסח מתקנים תאוות ממון, כי בפסח נמשך לנו העצירות מצד הקדושה, ועי"ז מתקנים התאוות ממון דהיינו כח העושר מצד הטומאה.

סוכות בחינת הגבור

מצות סוכה תנו עוזין לזכר כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוליאם ממצרים (ויקרא כ"ג), ובמסכת סוכה (דף י"א ע"ב) ר' אליעזר ור' עקיבא שם היה ענני הכבוד או סוכות ממש עשו להם, ולכאו' בשלמא לר' אליעזר שהיו ענני הכבוד מוכן היטב הנס שהיה זה, אבל לר' עקיבא שהיה סוכות ממש שעשו בני ישראל יל"ע מהו הנס בזה[ו]. ונראה הביאור בזה כי הסוכות עשו בני ישראל בתוך המדבר או במלחמת סיחון ועוג[ז], וזה נתן הקב"ה לעם ישראל הכח והרגשה של הגבור, שלא פחדו כלל ליכנס בתוך סוכות בחמצת המדבר הגדול והנורא, לא פחדו מחיות רעות ומפגעים רעים, וכן במלחמת סיחון ועוג יצאו בתוך סוכות, ולא פחדו מהחיל שבאים עליהם למלחמה, שלא הלכו כמו גבור חזק שיוצא נגיד אפי' לבית שלא יבן בחהל בחמצת היער, כיון שיכול לכבוש הכל ובידו להגיע לכל דבר שרוצה. וזהו הרגשתא של הסוכות, שהקב"ה רצה להראות לכל העולם כולו כח הגבור שייך לנו, העם בני ישראל הם גבורים החמיתים. ולזכר זה צוה לנו הקב"ה לעשות סוכה ולאכול שם.

ו) עיין ט"ז בריש סימן תרכ"ה משו"כ בזה.

ז) ראה אלי' רבה סימן תרכ"ה בשם הרוקח.

הרי כי ביו"ט סוכות נותן לנו הקב"ה ההרגשה של הגבור, ובכל שנה כשיושלים מהבית ונכנסים לתוך הסוכה בחמלע הרה"ר, כל אחד מבני ישרחל מקבל ההרגשה של הגבור, שאין לנו מפחדים ופחי' מליטן בתוך הרה"ר, ומרגיש התוקף של יהודי שיכול לילך בתוך הרחוב בלי שום פחד מבני אדם. וזהו ג"כ ענין הד' מינים שנוטלים בתוך הסוכה, כי הד' מינים מרמזים לכלי זין דילן בלמ (ויקרא רבה ל'), להרמות שאנחנו כמו הגבור שיכול לכבוש ע"י כלי זינו כל העולם כולו. ולכן נקרא יו"ט זו בכתוב 'חג האסיף' כי אנחנו יכולים לאסוף כל מה שאנו רוצים, כמו הגבור שיכול להגיע לכל מה שרוצה.

בסוכות מתקנים תאוות האכילה ואסיפה

עפי"ז נבין מש"כ בלקוטי מוהר"ן (שם) 'בסוכות נתתקן תאוות אכילה, כי סוכות נקרא חג האסיף שאוסף כל מיני מאכל', ע"כ. ולכאו' יש להבין מאי הוא הקשר בין תאוות האכילה להכנסת האורחים לתוך הבית. ועפ"י דבריו נראה ביאור דבריו הק', כי יש תאוה של אסיפה להכניס כל האנושה לתוך הבית, וזהו התאוה של הגבור לאסוף כל מה שיכול לאסף ולהגיע לכל דבר שרוצה להגיע, כמו שרואין בלה הרבה אנשים שיש להם תאוה והנאה זו, כגון כשהולכין לבקר חיזה מדינה הם הולכין לכל המקומות שיכולים לראות שם חיזה דבר וכדו', משום שיש להם הרגשה טובה שכבר ראו כל מה שיש במקום ההוא, ונקרא בלשוניני 'בלעם געדענקט', וזהו ג"כ תאוות אכילה המימיי שמתאוה לאסף כל מיני מאכלים בקרבו, דתאוות ממון הוא מה שהאדם מתאוה שיהא הדבר תחת בעלותו, משא"כ תאות האכילה אינו מתאוה שיהא אלו, אלא מתאוה לבובשו, ובאמת אין זה שייך לענין האכילה דוקא, אלא כל מה שאדם מתאוה שיהא לו היכולת להגיע לכל דבר שרוצה ובלל בתאוה זו, שיש לו הרגשה טובה מזה שא"א להעלים ממנו שום דבר, כי אדם שאינו יכול להגיע לכל דבר שרוצה, או כגון שמגיע לחיזה מקום ומוצא הפתח סגור ואינו יכול ליכנס בפנים, ואינו יכול 'בלעם דעקן', יש לו שברי לב מזה שאין לו הכח להגיע לכל דבר שרוצה להגיע.

ולכן ביו"ט סוכות הנקרא חג האסיף, שהקב"ה ממשיך בעם ישרחל כח הגבור מלד הקדושה, דהיינו ההרגשה שהעם ישרחל הם גבורים והם יכולים לאסף ולהגיע לכל דבר בעולם, עי"ז נתבטל תאוות האסיפה מלד הטומאה הנקרא ג"כ תאוות האכילה[ח].

שבועות בחינת החכם

שבועות הוא זמן מתן תורתינו, ביום הזה קבלנו התורה בהעמד הר סיני, הקב"ה הוריד לנו החכמה ושכל בלקי,

ח) עפי"ז מובן היטב מה שאיתא בספורי מעשיות (שם) דהכת גידול האברים נטלו הגבור להיות המלך שלהם, ולכאו' מהו הקשר בין גידול האברים לגבור, וע"פ מה שביארנו מובן היטב, כי גידול האברים ותאוות אכילה היינו התאווה של אחיזה ומקום גדול בזה העולם, וזהו ג"כ הענין של הגבור, ולכן לקחו הגבור להיות המלך שלהם.

החכמה ומחשבה של הקב"ה שהוא המדע והוא היודע ידעה ונשתלשל ונתגלם בתוך התורה, וכשלמד לומד תורה הרי זה משיג ותופס בשכלו מחשבתו של הקב"ה[ט]. וגם כל החכמות והשגות עליונים כמושגים בתוך התורה, ועל ידה יכולין לרמות מה שנעשה בעולמות העליונים. וגם כל החכמות של העולם הזה מונחים בתוך התורה, כמו"כ (דברים ד' ו') כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים וגו' רק עם חכם ונבן הגוי הגדול הזה, כי בתורייתא ברא עלמא, וע"י שמתכללים בתוך התורה רואין היאך ברא קוב"ה העולם, היאך היה התהוות העולם, והיאך הקב"ה מנהיג העולם, ויכולין לרמות כל מה שמתרחש מסוף העולם ועד סופו[י].

הרי כי ניכר מתן תורה נתגלה כי לעם ישראל יש כח החכם החמיתי[יא], שנתנו חכמים גדולים ויש לנו לחזור בעולם הזה, שנתנו כמו הצעלי בתים על העולם, כי גדולי חכמי הדור עם דעת תורה לחמיתי יכולין להבין סדר הליכת העולם, הם יכולים לרמות היאך כל דבר עובד, והם יכולין למשוך כל דבר שמתרחש בזה העולם קודם שיתרחש, וזהו מכח חכמתם ודעת תורתם[יב].

[ה]

יכולים להסתכל על השלשה מועדים באופן הפכי

נתבאר לנו כי בשלשה מועדים נתגלה לנו הג' כוחות של עושר גבור וחכם, שמשם לכאו' יש דבר פלא, שיכולים להסתכל על שלשה מועדים אלו ממש בהפכן הפכי לגמרי, היו"ט פסח מפשר לירמות בעיני משיח כאילו הוא עניות, היו"ט סוכות נראה כאילו משנתנו כמו גריס, וביו"ט שבועות יכולים להסתכל כאילו משנתנו תמימות.

עניות בפסח

היו"ט פסח מלא עם למלומים ולקדוק הדין, מחמירים מאד בכל מיני מומרות שלא ליכשל בחיסור חמץ, ומוכלים מצה הנקרע

ט) עיין בלקוטי אמרים תניא פרק ה'.

י) ראה מאור עינים פרשת שמות ד"ה ותפתח ותראהו, דגל מחנה אפרים פרשת בראשית ד"ה וירא, בשם הבעש"ט.

יא) כהיום יכולין לשמוע הרבה אנשים אומרים, כי כל ענין התורה הוא תמימות בלי חכמות, ועיקר החכמה נמצא אצל הגוים, אלא שיאמרו שיהודי כשר אסור לילך אחר חכמות העכו"ם חכמות חיצוניות וכו' וצריכין לישאר בתמימות. אבל באמת הסתכלות זו הוא היפך ממה שאמרה התורה (דברים ד' ו') כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העכו"ם, דחכמות הגוים אינו כלום, ועיקר החכמה נמצא בתוך התורה.

יב) הרבי ר' ברוך'ל אמר מה טוב ומה נעים הוא העולם למי שאינו מונח בתוכו, אבל היאך חשוך ומרה הוא העולם למי שמונח בזה. הכוונה בזה כי מי שדעתו מונח כל היום בעניני עולם הזה, אינו יכול לצאת מן העולם ולהסתכל עליו מלמעלה, כיון שיש לו התפעלות מן העולם, משא"כ דעת תורה שאינו נתפעל כלל מכל העולם ואינו נוגע אצלו, נמצא שהוא עומד למעלה מן העולם, ומסתכל על העולם מלמעלה, ועי"ז יכול להבין ולראות היאך שעובד כל החשבונות הרבים של העולם ה'ביזנעס' ה'פאליטיק', ומסתכל על זה עם הסתכלות התורה עם פשטות וברירות, ומכח זה יכולים ליהנות ממנו בעצה ותושיה.

לחם עוני, וכן אין מתחדשים עם שאר בני אדם שנוהגים שלא לאכול אצל מנשים מחריס, ויכולים להרגיש ביו"ט זו כאילו מנחתו ענייה, ונראה כאילו יו"ט זה הוא מדת גבורה. וזהו ממש להיפך ממה שבירמיהו לעיל דפסח הוא כח העשירות ומדת החסד.

גירות בסוכות

ביו"ט סוכות נשפע לנו ההרגש של הגבור, לחנם מצד אחר לאמרו חז"ל (מדרש ילקוט תמור) למצוות סוכה בא אחרי ר"ה ויו"כ כדי לכפר על החטאים שחייבים עליהם גלות, והסוכה היא כמו גלות. והאלשיך הק' מבאר ענין מצות סוכה, דסוכה הוא דירת ארעי לרמז לאדם שהוא כמו גר בעולם הזה. הרי שאפשר להסתכל על הסוכה שהוא היפך הגבור שיש לו אחיזה בעולם הזה, אלא הסוכה הוא כמו גלות וגירות, וביו"ט סוכות יכול יהודי להרגיש כגר שאינו יכול להגיע למה שרוצה, ואינו מונח מקום מוכשר להעמיד בית קבוע, לכן צריך ליצא בדירת ארעי.

תמימות בשבועות

ובן קבלת התורה ביו"ט שבועות שהוא שפע החכמה, בחינת אפשר להסתכל על כל ענין קבלת הוראה שהיה בתמימות גדול, שאחרו ישראל נעשה קודם לנשמע, דהיינו שקבלו עליהם לקיים התורה ומצוות בתמימות אף בלי הבנה, היפך מהחכם שאינו עושה שום דבר קודם שמבין אותו על בוריו, וכמו שטען המין (שבת דף פ"ח ע"ב) עמע 'פזיזין' דקדמיתו פומייכו לאודנייכו, וזהו אלא כדרך החכמה הבא בחתימות ויצוב הדעת.

לבטל העושר גבור חכם מצד הטומאה

ביאור העומק בזה, כי כל הני ג' כוחות יכולים להיות ג"כ מצד הטומאה, יש אדם הרוצה להיות עושר וגבור כדי להתגדל בעולם הזה, וכן יש אדם הרוצה להיות חכם ע"י חכמות העכו"ס וחכמות חילוניות, וע"ז לזכות לעושר גבור חכם החמיתים, אלא אם יבטל מקודם העושר גבור חכם מצד הטומאה, וזהו ע"י שיבטל בעיניו הכוחות שלהם שאינו רוצה בזה כלל ויכיר שעשירות גבורות והחכמות שלהם בחתת חינם נחשבים לכלום, ואח"כ יכולים לזכות לעושר גבור וחכם מאת הקב"ה הצייך לעם ישראל.

בסוכות צריכין לבטל הגבור דטומאה

לכן בכל יו"ט צריכין מקודם להתחיל בהיפך הכח שנשפע בה, כגון בסוכות צריך אדם קודם להכיר שאינו רוצה כלל כח הגבור של טומאה, וצריך להרגיש שהוא כמו גר בעולם הזה שאין לו מקום היכן לדור וצריך ליצא בחהל ארעי, משום דכח הגבור הזה אינו נחשב לכלום, וזהו מה שמתפללים בתפלה שנכנסים לתוך הסוכה 'זכות לחתי מביתי וגו' יחשב לי זאת כאילו הרחקתי נדוד', כאילו הסוכה הוא גלות וגירות. ואחרי שנתבטל הגבור

מצד הטומאה, אזי זוכים לכח הגבור מצד הקדושה, והוא כשכבר עושים קידוש ומברכים ליצב נסוכה, ואזי מתחילים לתפוס כי בחמת היא ההיפך הגמור, כי מנחנו יושבים בתוך הסוכה משום שבני ישראל הם הגבור של העולם.

בפסח מבטלים העשירות דטומאה

ובן בליל פסח צריך להדם קודם להכיר שהוא כמו עני ואין לו כלום מלח גומלומים ודקדוק הדין, כי העשירות של העולם הזה אינו עשירות, ואינו נחשב בעיניו כלל. ואחר שנתבטל העשירות מצד הטומאה, אזי זוכה לעשירות מצד הקדושה, והוא כשכבר יושב אצל השלחן מופת הדם שההיפך הוא הנכון, היו"ט פסח הוא הרגשה של חירות ועשירות, עשר ישראל הם הבעל בית על העולם.

בשבועות צריכין קודם לבטל חכמות העכ"ם

ובן בשבועות צריכין קודם להכיר שמוכן להיות חס, ואינו רוצה כלל חכמות העכו"ם חכמות אילוניות, משום שהחכמות שלהם אינם חשובים כלל. ומאחרי שנתבטל החכמה מצד הטומאה שאינם נחשבים בעיניו לכלום, אזי זוכים לחכמה האמיתי חכמות התורה, ונתגלה כי בחמת ביו"ט שבועות נעשינו לחכמים גדולים, הקב"ה הוריד לנו חכמה האמיתית חכמות התורה.

[ו]

לשמח ביו"ט העני הגר והיתום

בפרשת המועדים כתוב (דברים ט"ז י"ג - י"ד) ושמחת בחגיך וגו' עבדך ואמתך והגר וגו' והיתום והאלמנה אשר בשעריך. הנה עבדך ואמתך הם עניים כי העבד אין לו ממון לעצמו, והגר הוא ההיפך של הגבור כמו שנתבאר לעיל כי הגר אינו יכול להגיע למה שרוצה, והיתום הוא ההיפך של החכם כמו שנתבאר לעיל כי היתום אין לו מי שילמדו חכמה. ולזאת התורה לשמח ביו"ט ג' מינים אלו, דכיון שהשלשה מועדים מכוונים נגד הג' כוחות של עושר גבור וחכם, לכן צריכין להכניס גם אלו השלשה מינים שהם ההיפך של ג' כוחות אלו, ולשמחם.

העושר גבור חכם יכולים ליפול לתוך הרע

ונראה לבאר פנימיות הענין שלזאת התורה להכניס ביו"ט העני הגר והיתום, שהם ההיפך של עושר גבור וחכם הנשפעים בג' מועדים כנ"ל. כי הנה בחמת ג"פ ליל רק בהני ג' כוחות בלי הפיכם, כי העושר שים לו התפשטות והרחבה בלב, יכול להגיע מזה לרחס ג"כ על אחזר, ואמרו חז"ל (קהלת רבה ז' ל"ו) אסור לרחס על אחזר. וכן הגבור מרוב כוחו וגבורתו יכול להגיע לגיאות, ויחשוב כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. וכן החכם בהרבה פעמים אינו מועלם שבעיה בתוך נפשו, כיון כשבא למעשה אינו יכול לעשות שום דבר, כמו"כ (קהלת פ' י"ח)

יוסיף דעת יוסיף מכאוב, ולהיפך מיש התם היודע היאך להכניס החכמה על למעשה, יכול לחיות בנחת, שיש לו שביעה בהני דברים שעושה.

להכנים הקו שמאל בתוך הקו ימין

העצה לזה הוא לייחד הקו ימין עם הקו שמאל, דהיינו העובר צריך ג"כ שיהא לו ממדת העניות, לפעמים צריכין לדקדק על מי לרחם ושלא להיות בהתפשטות והרחבה כ"כ. וכן הגבור צריך ג"כ למדת הגר, להכיר שכל כוחו וגבורתו בא מהקב"ה, ובלי עזרה מהקב"ה הוא כמו גר ואינו יכול להגיע למה שרוצה. וכן החכם צריך ג"כ לכח התמימות להכנים החכמה גם על לעובדא למעשה.

וזהו פנימיות הענין במה שנאמרה התורה להכנים ביו"ט העני הגר והיתום, כי התורה מלמד אותנו בזה להכנים הקו שמאל בתוך הקו ימין ולייחדם, דהיינו בפסח אל תלך רק עם עשירות שלא תכנים גם העני, ובסוכות לא תלך רק כגבור שלא תלך גם כמו גר, וכן בשבועות לא תלך רק עם חכמה שלא תלך גם עם תמימות כמו יתום, ועי"ז יהא כל הכוחות בתופן התיקון השלם.

[ז]

העשירות מביא ביטול משא ומתן

בענין העשירות כתב בלקוטי מוהר"ן (תורה ס' אות ד') דג' פעמים כתוב בתורה עשירות, פעם אחד הוא שלא שלוש כמוש"כ (בראשית י"ד) ולא תאמר אני העשרתי את אברם, וע"י עשירותם רצו לבטל המשא ומתן עיי"ש. וג"כ היאך העשירות מביא ביטול המשא ומתן, ועוד ג"כ כי כתן מצוהר דביטול משא ומתן הוא דבר רע מאנשי שדום, ובתורה י"ד (אות י"ב) כתב לעתיד לבא יתגלה השלום הכללי ושזי יתבטל המשא ומתן ע"כ, מבואר מזה דביטול משא ומתן הוא דבר קדוש, וג"כ.

ונראה ביאור הענין בהקדם ביאור הכתובים בפרשת נצבים (י"ח - כ"ג), והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך וגו', לא יאבה ה' סלח לו וגו', כמהפכת סדום ועמורה אדמה וצביום אשר הפך ה' באפו ובחמתו. ולכאו' יל"ע היאך יכול לומר שלום יהיה לי, וגם מאי הקשר של הפיכת סדום לכאן. אלא הביאור הוא כי אמר יאמר האדם כיון שכל העושים בחיים ממקום הנקרא דקדוק הדין, ע"כ אני מתנהג עצמי במדת העובר בלי נמלוס ודקדוק הדין, ועי"ז לא יוכל לחול עלי כל הקללות האלה הבאים מדקדוק הדין. [כידוע מגד הקדושה זהו אחד מיסודות הגדולים של הבעש"ט, שאי אפשר לחול עונשים על אדם הנוטה בה' ומאמין בשמונה שלימה כי טוב ה' לכל[יג]]. וזהו והתברך בלבבו לאמר 'שלום יהיה לי אני מתנהג במדת השלום, אני שווה בשווה עם כל האנשים ואין שום נפק"מ אצלי בין אדם אחד להשני, אני מוותר על כל מה שיש

יג) ראה תולדות יעקב יוסף פרשת וישלח, היכל הברכה על מגילת אסתר א' א'.

לי למדם מאר ואין לי שום דקדוק של מצע ומתן, כי כל ענין של מצע ומתן הוא דקדוק הדין, שכדי לעשות מצע ומתן צריך להיות מילוקים יש מוכר ויש לוקח, וצריכין הרבה למעומים ודקדוקים ומשנעות כדי להרויח ממון, אבל המדם הזה יאמר 'שלוש' יהיה לי ומבטל המצע ומתן, ועי"ז בשרירות לבי אלך ולא יחול עלי כל הקללות, [בודאי עבדיו הם יעשו המצע ומתן לצורכו שירויח ממון, אבל העובר בעצמו מרגיש בלבבו שלוש יהיה לי, ואינו עושה עסק מכל דבר].

על זה ממרה התורה לא יאבה ה' סלח לו, מפשר כי אה"נ לא יבאו עוגשים עליו, אבל הקב"ה מוותר על חייו ואומר עליו חיי רוצה אותן, ודבר זה קשה יותר מכל העוגשים, וזהו עומק דברי חז"ל (ב"ק קף נ ע"ב) כל האומר הקב"ה וותרן יוותרו חייו. וזה היה ג"כ החטא של שדום שהם שברו שיש להם שלוש ואין צריכין למצע ומתן, ומכח חטא זה נתהפך שדום, וזהו כוונת התורה כמהפכת שדום ועמורה, כיון שאדם הזה האומר שלוש יהיה לי חוטא כענין חטא של שדום ועמורה.

שלום הכללי וביטול משא ומתן מצד הקדושה

והנה כל זה הוא בשלוש הבא מצד הטומאה, אבל נעשה התאחדות העולם משום שמוצאים שכל הממון שייכים לכל המוגשים, ודבר זה אין לו קיום כידוע[יד]. אבל לעתיד לבא יתגלה סוד השלוש הכללי והתאחדות העולם מצד הקדושה, שאז יתבטל המצע ומתן לא משום שהממון שייך לכל המוגשים בשווה, אלא משום שכל הממון שייך להקב"ה, וזהו בודאי דבר טוב ויהא לזה קיום.

עשירות מביא אחדות

נתבאר לנו מדברי הלקוטי מוהר"ן כי העובר מרגיש בלבו הרגשה של שלוש יהיה לי, ואינו מדקדק על ענין המצע ומתן, נמצא שע"י מדת העשירות יכולה להתאחד כל העולם, כי על ידו נתבטל המצע ומתן, וכל המוגשים כולם הם שווה בשווה, משא"כ ע"י מדת העניות שיש למלוש ודקדוק הדין, ש"כ יש מילוקים ונפק"מ בין אדם לחבירו, וזה ש"ש לעשות אחדות המוגשים.

בפסח הוא עשירות דקדושה וביטול המשא ומתן

עפי"ז מובן הטעם מה דקרבן פסח נאכל בחבורה דווקא, כי בליל פסח שכל אחד נעשה עושר מצד הקדושה כנ"ל, ע"ז נתגלה אור מעין לעתיד שנעשה שלוש הכללי, ויכולים להיות בהאחדות שווה בשווה, לכן אוכלים הקרבן פסח בחבורה ביחד ובשלוש.

יד) כמו שנתבטל ג"כ שיטת ה'קאמניזים' שרצו לאחד כל ארצם ועי"ז נתבטל כל המשא ומתן. וכן זה נוגע מאד בעניני השקפה כהיום, בקום עלינו בני אדם החוקים חוקי סדום לבטל המשא ומתן, שאין נפק"מ בין עושר לעני בין משכיר לשוכר כידוע, וכל כוונתם לאחד עי"ז העולם להיות בשלום הכללי מצד הטומאה, אמנם דבר הזה אינו יכול לעמוד לזמן ארוך, ואכמ"ל בזה.

גם מובן היטב מה דמהפיכת קדוש היה בפסח דוקא, דפסח הוא עשירות וביטול השעבוד ומתן מלך הקדושה, ומתגלה השלוש הכללי והתחדות העולם מעין לעתיד, וקדוש היה זה לעומת זה מעשירות דקדושה, כי קדוש רצו ע"י עשירותם לבטל השעבוד ומתן מלך הטומאה, לכן דייקא בפסח ע"י התגברות העשירות וביטול משעבוד ומתן דקדושה, נתבטל העשירות דקליפה ונתהפך קדוש.

עבודת
השם

שיחה בעבודת השם

אמונה ובטחון על עניני פרנסה

שותפות התלמיד חכם והעשיר

איש אחד שהיה חי כל ימיו בעניות ודחקות בלי שידע איך לכלכל את עצמו ובני משפחתו, אבל היה עוסק כל ימיו בלימוד התורה ומשים לילות כימים בעמלות התורה ביגיעה רבה, ביום מן הימים בא אליו עשיר אחד שראה את מצבו הקשה וריחם עליו, והציע לו שרוצה לעשות עמו שותפות 'ישששכר וזבולון', שהוא יפרנסו בריוח גדול בלי שיצטרך לדאוג איך לכלכל בני ביתו, ויוכל ללמוד ולעסוק בתורה בהרחבת הדעת, ובשכר זאת יזכה בחצי חלקו של הת"ח וחלק כחלק יאכל בשכרו על עמלו ויגיעתו בלימוד התורה, והסכים הת"ח על המקח, וגמרו ביניהם וכתבו וחתמו ע"ז בשטר.

ויהי היום, לא עבר זמן קצר מעת שגמרו המקח ביניהם, ובא הת"ח לפני שותפו החדש העושר, ומילתו בפיו שרוצה לחזור על המקח ולבטל השטר ואינו רוצה שהעושר יכלכלו עוד, בתמיה רבה ענה העשיר שבשו"א אינו מסכים לבטל המקח, מקח הוא מקח ואין לערער אחריו, אבל הת"ח הוא באחת מתעקש שהיה מקח טעות ורוצה להתנתק מחבליו, לא יכלו לבוא לעמק השוה עד שהסכימו לילך ולהתפשר אצל בית דין לדעת את מעשה אשר יעשון.

אצל הבי"ד הדיינים פנו בשאלה אל הת"ח מדוע אתה רוצה לחזור על המקח, אולי לא מספיק הכסף מה שאתה מקבל? וענה, לא, כלל לא בשביל זה, אלא כל זמן שלא היה לי כסף והיה מוטל עלי דאגת ועול הפרנסה ונכנסתי לביתי מידי יום ביום ומידי שבוע בשבוע ולא היה לי לחם לאכול ובגד ללבוש ושאל לי אשתי השאלה הכי קשה כסף מנלן? מתוך הדחקות והעניות לא היה לי על מי לסמוך אלא על אבינו שבשמים, ולפלא! דוקא שם בתוך הדחק הקשה שהיה מוכרח לי לחיות עם אמונה ובטחון על ה', שם זכיתי להרגיש נעימות וקירבה לה' ושיש לי קשר אמיץ וחזק עם הקב"ה, ועכשיו

שאני יודע שיש לי פרנסה בריוח ואיני מוכרח עוד להשליך על ה', אני מצטער מעומק לבבי שאבדתי קשר החזק שהיה לי מקודם עם הקב"ה, ואיני עוד קרוב אל ה'.

מהו השקפת התורה

והנה במבט הראשון המוסר השכל מהסיפור הזה הוא: על חצי חלקו בשכרו הגדול במצות לימוד התורה הסכים לוותר כדאי שירויח מזה פרנסה לכלכל עצמו ומשפחתו ולחיות חיים בהרחבת הדעת. אבל לאבד קשרו עם הקב"ה לא הסכים בשום אופן לוותר והסכים אפי' להשליך את כל הון דעלמא אבל לא להפסיד את ההרגשה שמגיע לו ע"י אמונה ובטחון במצבו הקשיים! ואולי יתכן לומר שאדם כזה נקרא "מסירות נפש איד" וזהו רצון הבורא; אבל כשנתבוננן היטב יותר נבין שבאמת אין זה השקפת התורה, שהאיך יעלה על הדעת לומר שלא יהיה לאדם קשר עם הקב"ה רק אם יהיה לו עניות דחקות גדול, והאיך יתכן לומר שכך הוא רצון הבורא שיחיה האדם כל ימיו בדחקות בשביל ההתקרבות! ולא יכול להיות לאיש שפע רב ולהרחיב את דעתו בממונו? הלא הם פסוקים מגולים בפרשת קר"ש "והיה אם שמע תשמעו וכו' ונתתי מטר ארצכם בעתו וכו'" הקב"ה אומר ומזהיר אם תשמעו ותשמרו את מצותי כמו שכתוב, יתן לכם רק השפעות טובות ויהי' לכם ישוב הדעת והרחבת הדעת וכל מה שתצטרכו, והאיך יתכן לומר שהתורה בעצמה תתן לישראל דבר שיפסקו מלהיות דבוק ומקושר עם הקב"ה ע"י אמונה ובטחון שבא בעת צרה.

קשר בה' בעת צרה או בעידן חדוותא

אלא על כרחך יש שני מיני קשרים: קשר להקב"ה מתוך צער, וקשר להקב"ה מתוך שמחה. בפיוט בזמירות לליל שבת קודש אומרים "להעיד על כוסי בתוך שמחתי כאשר צויתני לזכרו", נראה מזה שדוקא מתוך שמחה וטיב לבב ועם כוס יין מלא בידו מעידים על הקב"ה ועל מעשה בראשית, נמצא לנו שאמת כשמגיע לאדם איזה צרה בודאי יהיה לו קשר עם הקב"ה ע"י האמונה ובטחון בעת הצרה, אבל כאשר יתהפך הדבר מצרה לשמחה ומאבל ליו"ט אין הכי נמי שלא יהיה לו הקשר באמונה ובטחון עם הקב"ה כ"כ כמו בעת צרה, אבל עכשיו נתגלה דרך חדשה האיך לבנות קשר עם הקב"ה והוא בהמשכת החסדים, כשנבאר להלן.

מצד ה' או מצד האדם

בלשון קבלה יש שני ענינים הנקראים חסדים וגבורות, והם העליות שהאדם מעלה מצדו להקב"ה נקרא בלשון הקבלה מי נוקבא והן הגבורות, ומה שהאדם ממשיך מהקב"ה למטה נקרא מי דוכרא והן החסדים. וביאור הדברים ע"ד עבודה דכאשר יש לאדם קשר להקב"ה דוקא ע"י צרה אזי הן בבחינת גבורות, שמחמת הצרה אין לו חפץ בזה העולם כלל, ורוצה להיפרד מזה העולם ולעלות מעלה להקב"ה, ואלו העליות מצד האדם שמעלה הכל להקב"ה ע"י הגבורות, וכמו דאיתא בע"ז דף י"ז ע"א, תניא אמרו

עליו על ר"א בן דורדיא שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה וכו' ולבסוף נתעורר בתשובה והניח ראשו בין ברכיו וגעה בבכיה, עד שיצתה בת קול מהשמים ואמרה ר"א בן דורדיא מזומן לחיי עוה"ב, בכה רבי ואמר יש קונה עולמו בכמה שנים ויש קונה עלמו בשעה אחת, ונראה מזה שיש דרך שהאדם עושה תשובה וצועק ובוכה לה' מתוך מצבו הקשה ולבסוף זוכה ונתקרב לה'. שיש ענין לפעמים שהאדם רוצה להיפרד מזה העולם ולעלות להקב"ה, אבל זהו לא בדרך קביעות, וכמו משמעות לשון הגמרא ד"יש" קונה עולמו, דנמצא דבר כזה אבל זהו לא סדר הקביעות, ומשו"ז בכה רבי שאין זו דרך הרגילה, אבל לאחר זמן מה כאשר יעבור עת הצרה וימי הצער אין לו ביקש ורצונות כ"כ לעלות למעלה להקב"ה, ועכשיו נתגלה להאדם קשר חדש עם הקב"ה וזהו דייקא ע"י השמחה הבאה להאדם מחמת המשכת החסדים מהקב"ה למטה, והרה"ק ר' מענדלע מוויטעפסק זי"ע כתב במכתבים שצריך האדם להיות לו תענוג בעבודת ה' בזה העולם כדאי למכון עצמו לעולם הבא ששם היא כולו תענוגים וכדאי שיכול להיות לו תענוג שם צריכין הכנה לכך, ומשמע שזה הוא להיפך מר' אלעזר בן דורדיא ששאג ובכה על החטאים.

ב' תקופות ברוחניות וב' תקופות בגשמיות

ברוחניות יש שני דרכים צדיק ובעל תשובה. הבעל תשובה שעבר על כל העבירות ואחר כך חוזר לה' ועושה תשובה, אינו יושב כל ימי חייו ועוסק בתשובה, אלא אחר תקופה שעסק בתשובה מתחיל בעבודה חדשה של קרבות אלוקים לי טוב ומתבונן בעת התפילה בגדלות ה' וכדו' וזוכה מחדש להשיג השם יתברך בגדלות המוחין, וב' תקופות אלו הם ג"כ חסדים וגבורות, מתחילה עליות הגבורות העלאות מ"ן שצועק מתוך החושך שרוצה לחזור לה', ואח"כ המשכת מ"ד שממשיך החסדים שזוכה לראות גדולתו וטובתו של הקב"ה בתוך העולם, כמו כן בגשמיות שהאדם שיש לו צרה בתוך ביתו מתחילה הוא עושה לו קשר עם הקב"ה ע"י הביקש וצמאון שרוצה לעלות לה', ואח"כ הקב"ה שומע תפילתו ועוזרו ורואה האדם את חסד ה' אז נעשה קשר עם הקב"ה דרך החסדים.

להכיר בהקב"ה מתוך המשכת החסדים

במקרים רבים האדם מאמין שאי אפשר להיות מקושר עם ה' אלא ע"י צרה, משום שראה בעיניו או קרא כל מיני סיפורים שונים מאלו שהיה להם קשר בה' דוקא בעת צרתם, ונראה לאדם דבר זה כעקרי התורה ודבר ה' בתוכו, ואינו מניח להקב"ה להשפיע לו טוב, שלאדם כזה השפעות טובות הוא כמו שכתוב "ויישמן ישורון ויבעט" (דברים לב, טו), האדם זה קורא באותיות בולטות הפסוק "ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך" (דברים ח, יד) אבל הפסוק "ואכלת ושבעת וברכת את השם אלקיך" (דברים ח, י) לא נגע בו כלל, וקשה לו להכיר שאינו צריך עוד לחיות עם הקשר הפנימי שבא לו בעת צרתו דהוא נצרך להקב"ה ורק הוא יכול להושיעו, שהרי עבר תקופה שחי עם השגה

זו וכבר קנה בכל כליו נקודה זו, ועכשיו הגיע הזמן להחיות עם השגה חדשה, שהקב"ה יורד לו בפרטיות ונותן לו כל צרכיו ומשפיע לו תמיד חסדים וטובות, וזהו המהלך לדבק בהקב"ה דוקא ע"י החסדים, דרואה האיך הקב"ה נמצא בשבילו ונותן לו הכל ומשביעו, ואינו עוד כמהלך הראשון שכל קשרו עם הקב"ה הוא דוקא בעת שמקבל מה', אלא מצד שהקב"ה משפיע לו טוב ומגיעה לו שביעה מזה, וע"י זה נבנה קשר חדש עם הקב"ה, קשר ע"י המשכת החסדים.

צריכין עבודה בהמשכת החסדים

בודאי יש שני תקופת באיש ישראל, תקופה שיש לו קשר עם הקב"ה ע"י צרה או ע"י תשובה ותיקון המעשים, באמונה ובטחון, אבל בפועל אין לו כלום, ואח"כ הוא עושה לו קשר עם הקב"ה ע"י שמאמין ובוטח בהקב"ה עד שרואה שמשפיע לו רק טוב. וצריכין לידע דגם במהלך זה האדם צריך לעבוד כדי לבנות קשר עם הקב"ה, ובמשל הסיפור הנ"ל התלמיד חכם היה לו לחשוב בדעתו שאפילו העושר נותן לו בפועל פרנסה אבל העושר אינו רק שליח ה', ובכל פעם ופעם שנתן לו כסף היה לו לחשוב כאילו העשיר אינני ורק הקב"ה עומד לפניו, והקב"ה נותן ומשפיעו מה שצריך לו, וגם יחשוב בדעתו שאפילו אם העשיר יבקשנו להכשיר עבירות אשר עשה או ידבר ללבו לעשות עבירה רח"ל בודאי לא ישמע לו ולא יעשהו, ויתעמק בדעתו יותר שיש להקב"ה שלוחים אחרים ואפילו אם לא יתן לו עושר זה יתן לו עושר אחר, וכי יש גבולים לפני המקום ח"ו? ויש לו להכנים בהודאה להקב"ה על שנתן לו השפעה טובה והרחבת הדעת ושהראה לו סימן שהוא רוצה בתפילתו ותורתו, וע"י התבוננות בהמשכת החסדים יכול להגיע להתלהבות גדול ולהרגיש טעם ודביקות בה'.

לרוב בני אדם העבודה בהמשכת החסדים

פעמים מיוחדים שמגיע האדם למדרגות גבוהות אפילו ע"י צרתו וכמו ר' אליעזר בן דורדיא שהיה לו התפשטות הגשמיות בפועל ממש מחמת צערו, כידוע משמיה הרה"ק מראפשיץ זי"ע שהקב"ה יש לו מזל שלא שחט אברהם אבינו את יצחק בנו בפועל ממש, דמה עכשיו שרק היה רצון אברהם לקיים ציווי ה' ולשחוט את בנו עומד לנו זכותו במשך כל הדורות על כל הבקשות, כל שכן אם היה שוחט את יצחק בפועל, בודאי היה לנו זכותים בלי גבול ממש, והענין שבודאי יצחק אבינו כאשר מכין עצמו להעקידה הוא חשוב מאוד והוא דרגא גבוה מכל, מסירות נפש להקב"ה, על זה אמרו חז"ל "אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן" (ב"ב דף י:), אבל תכלית העבודה הוא דבר אחר לגמרי, שיש קונה עולמו בשעה אחת, יש נפשות מישראל שעבודתם הוא שהם צריכים למסור נפשם עבור הקב"ה, אבל רוב בני אדם לא זהו עבודתם, ומשו"ז בכה רבי כששמע הבת קול שנתקבל ר"א בן דורדיא לתשובה, שבאמת רבינו הקדוש היה מסדר המשניות ועבודתו היה ע"י המשכת החסדים שיש דבר קביעות וסדר בעולם, ומשו"ז היה לרבי עשירות, שכ"ז מורה על המשכת החסדים שיש סדר הקביעות לשנים רבים

האיך לומדים והאיך מתפללים ולעלות ממדריגה למדריגה, פעמים רואין אדם זקן או אינו זקן ממש אלא עושה מעשי זקנים בנערותו, שמייאש עצמו מעבודה ועושה הכל רק לצאת את עצמו ולעשות קצת מצות ומעשים טובים לבורא, לומד קצת גמרא ומשניות ואומר קצת תהלים וכדומה, ואינו עוסק בעבודה בכל כוחו כאילו נשאר לפניו הרבה שנים לעבוד הבורא יתברך שמו בהתחדשות גמורה, כל זה הוא יפה לבכיות של רבי שיש קונה עולמו בשעה אחת, אבל רוב בני אדם אי"ז עבודתם אלא יש להם דרך רגילה בעבודה וצריכין לבנות מהלך בעבודה באופן קבוע האיך ללמוד ולהתפלל בסדר מדיוק, ואם תאמר שלא יגמור מה שנוטל על עצמו, על זה אמרו חז"ל לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין להבטל ממנה (אבות פרק ב' משנה טז), אבל בודאי שכל יהודי צריך להתחיל עם חשבון וסדר, ולעבוד באמת להיות מקושר בה' בתורה ועבודה ובפנימיות חסידות.

ברוך ה' אשר נתן מנוחה

הנה מדריגה הגבוה מאוד היא, שאין לאדם כלום ורק רוצה ומשתוקק לעלות להקב"ה עד כלות הנפש ממש, אבל באמת השגת הרוחניים הוא דוקא בעולם הזה, והשגות היינו החסדים, שיש לו מהלך בהעולם ע"י שמבין ומשיג החסדים שהקב"ה נותן בשבילו, וקולט ההשגות בתוכו עד שנעשה כלי להם, וזהו המשכת מ"ד, דהיינו האדם נעשה כלי להמשכת מ"ד, מקודם יש לו העלאת מ"ן, שרוצה לעזוב את הכל לעלות לה' ואחר תקופה שאין לו עוד תשוקה כ"כ, נתלבש הצמאון יותר בעניני השגות ועבודה ובזה יש לו קצת מנוחה, ולכן הוא נעשה כלי להמשכת החסדים, ואח"כ נתלבש עוד יותר אפילו בצרכי גשמיות, נמצא שעניני גשמיות נעשים כלים להשגות רוחניים והשגת רוחניים נעשים כלים להשתוקקות וצמאון לעלות להקב"ה.

ביאור בתפילת שחרית

ובזה מובן היטב סדר התפילה בכל יום, שמתחילה קוראין פרשת קריאת שמע, דקר"ש הוא תשוקת האדם שרוצה לעלות להקב"ה עד כלות נפשו, ואח"כ בעת שמונה עשרה ממשיכין החסדים, בג' ברכות הראשונות ממשיכין שיש ה' בקרבינו, ואחר שנתגלה שה' נמצא בתוכינו יכולין להמשיך עוד יותר ונתלבש אפילו בצרכי האדם עניני גשמיות כמו "רפאנו" "וברך עלינו".

תורת
הנפש

מה אני?

חלק ב'

ד' אופנים איך שההרגש נתעורר באדם

יש כמה אופנים מתי שהרגש הרע נתעורר באדם, ובכלליות יש ד' מיני מצבים שבהם האדם מרגיש נחיתות ושפלות. **א)** שומע בפירוש שהוא רע **ב)** צרה בפועל **ג)** הרגש כללי **ד)** שומע בפירוש שהוא טוב. ונבארם בפרטיות:

א) שומע בפירוש שהוא רע: אדם אחר אומר לך בפירוש דיבורים המבטאים שאתה חסר ערך. כגון; אתה מספר איזה מעשה פלאי ששמעת והוא מלגלג ממך באמרו: 'איזה תם אתה, פתי יאמין לכל דבר, יכולים לימכור לך הכל'. או כשאחד כועס עליך אחר ששפחת בטעות קצת קפה חמה על בגדו והוא חורק מבין שיניו: 'שוטה שבעולם אינך יכול ליזהר? תמיד זה קורה אצלך!'.

ב) צרה בפועל, פי' שאתה עושה איזה דבר, או מתרחש לך משהו ואתה מרגיש רע, בלי שתשמע מאחר שום תגובה, רק אתה חושב בעצמך שבוודאי מעשה זה אומר שאתה שונה מאחרים ופחות מהם. לדוגמה; כבר עומדים הסוף החודש ועדיין לא שילמת המשכורות להבעה"ב, אפילו שהוא איש טוב ואינו צועק עליך, אבל אתה מרגיש רע ואתה חושב שהבעה"ב מביט עליך כאיש רע. או כגון ר' ברוך הנ"ל שבנו נזרק מישיבה שאכן יש לו סיבה ממשי וצרה בפועל שנותן לו להרגיש שהוא איש רע.

ג) הרגש כללי: סתם הרגש קשה בלי שום סיבה. למשל אתה נכנס לביהמ"ד ואתה מרגיש שכל אחד מביט עליך בביטול ורואים איך שאינך שוה כלום. או כשעתה מדבר עם חבר ואתה אומר לו משהו והוא אינו מגיב בהתפעלות ואתה מרגיש כטיפש. או מכובדים אותך בברכה אצל שבע ברכות ואתה מרגיש שלא בנוח וכאילו כל אחד מסתכל עליך ומודדים שויותך.

ד) שומע בפירוש שהוא טוב: כשאתה שומע בפירוש מאחרים ומוסכם לכל אחד שאתה טוב ועכ"ז אתה מרגיש רע. למשל אחד שנתברך בקול נאה ומבקשים אותו בתחנונים שיגש אל העמוד והוא באחת שאינו רוצה לילך בתירוצים ואמתלאות שונים, משום שבתוכו הוא מרגיש שבאמת אינו בעל תפילה טובה ורק רוצים לחנוף אותו ולחזקו. או לדוגמה חבר מצלצל אותו שיבוא לבלות עימו בליל שישי והוא מרגיש שבאמת אינו רוצה בו רק רוצה להחניפו מחמת איזה סיבה שהוא.

בכולם נתעורר בקרבו אותו הרגש השנוא שמשפילו ומשביר רוחו, אבל יש חילוקים ביניהם מתי שהאדם מכיר ומחליט שאכן הוא רק הרגש, אבל באמת אין כאן חילוק גדול ביניהם רק בהלבוש והאופן שנתגלה, ואפילו כשאחד אומר לו בפירוש שהוא איש רע (כנ"ל אות א') כל זמן שאין בו קצת אמונה מלפני מעשה זו שאכן יש קצת אמת לא היה נתפעל ממנו, למשל אחד רואה אותך פותח פקק של בקבוק חדש בשבת וצועק עליך "אתה מחלל שבת בפרהסיא", אבל אם ברור לך שהיום נקטינן כרוב השיטות המתירים, לא תתפעל מצעקותיו כיון שברור שלא עשית שום עבירה, או לדוגמה שחותן שואל לחתנו, איזה מסכתא אתה לומד? אם הוא מסודר עם עצמו הוא יכול לענות בפשטות ולא יתבלבל מזה, אבל אם יש לו הרגש מכבר שהוא אינו הלמדן המוצלח בכולל והוא אינו מהמציונים הוא ירגיש תיכף שחותנו חטף אותו ומתבייש ממנו ופניו נשתנה ככרום.

גם כשיש לו 'צרה בפועל' (כנ"ל באות ב') הגם שהוא באמת קשה ליפגש עם המשכיר כשלא שילמת המשכורות, או כשיש לו ח"ו חולה בתוך ביתו, או שאין לו פרנסה, הגם שכולם הם צרות שיכולים לבלבל האדם ולהטרידו, אבל לפחות שמונים אחוזים מה יסורים הוא ההרגש הקשה שנתעורר בו שמשבירו ומדכאו.

ובהרגשים כללים של נחיתות (כנ"ל באות ג') או כשאתה שומע בפירוש שאתה טוב (כנ"ל אות ד') ועדיין אתה מרגיש רע, בוודאי פשוט הוא שעיקר העבודה הוא על ההרגש וכולו מרישא ועד גמורא הוא רק הרגשים רעים שנתעורר בו.

ג' אופנים וטעותים איך שנסים מההרגש, והם: מחשבה. דיבור. ומעשה.

מחשבה
לעבוד עם השכל

כהאדם נמצא במצב שהוא מרגיש רע, והוא רוצה להשקיט הרגשיו על ידי שיוכיח להרגש על ידי פלפול בשכל. למשל שהיה לו לזבולון ויכוח קודחת בביהמ"ד עם ישששכר ולא הצליח להוכיח לחבירו שהצדק עימו, וזבולון הרגיש מופרח. אחר השיחה הוא חוזר הביתה ועל הדרך חוזר זבולון בראשו על הויכוח שהיה לו, ובדמיונו רואה ישששכר מעלה אותו טענה שלא היה לו מה לענות על אתר, ועכשיו מתחיל לשטוח פירכות וטענות חזקות נגד טענתו וישששכר משיב לו בחוזק יד והוא אינו מפחד ממנו ומשיב לו ומתחזק בלבו שבאמת הצדק איתו.

או לדוגמה אחד שמפחד לנסוע עם מטוס דאפשר יפול המטוס וכדו', ובמקום ליכנס לתוך ההרגש הוא מתחזק על ידי שיוכיח בשכלו ההרגש שאין ממה ליפחד, מתבונן שהחוקרים אומרים שיש אחוז יתירה של סכנה בנסיעה ברכבת מלנסוע במטוס שהוא הרבה יותר מסוכן. אם כן אם ברכבת איני מפחד כ"ש שאין לי ממה ליפחד, וכן הלאה מתבונן בההתקדמת של עולם הטכנלוגיה ובכלל מתי היה הפעם האחרון שבאמת שמעו שאחד מת מחמת שנשבר המטוס באמצע התעופה...

לחשוב פאזיטי"ו

וכן יש אופן אחר שיכולים להשתמש עם המח להרגיע הרגשותיו, והוא על ידי שיתחיל לחשוב באופן חיובי תמיד ויחייך לכל אחד, ומתחיל להודות לה' על כל הטוב שגמלו, מרגיל את עצמו לדבר טוב ולחשוב טוב עם ועל כל אחד מישראל, והגם שאין שום חיסרון בזה ואדרבה מצוה רבה הוא לאהוב כל אחד מישראל באיזה מצב שיהיה, אבל אצלו זה אינו נובע מחמת אהבת ישראל רק מחמת שנאת עצמו, שכיון שהוא מלא עם דינים ויסורים הוא רוצה לכפות על בעיותיו על ידי כיסוי של 'פאזיטיוו'. והראי' דאינו אוהב לדבר בחיוב אלא על אלו שגם הם מדברים שפה זו, אבל על יהודי שאומר מוסר ודן אותו הוא אינו יכול לסבול, ואם היה לו באמת אהבת ישראל והיה באמת לב טוב בפנימיות אמאי הוא אינו יכול לדון גם אותו בעל יראת שמים לכף זכות? אלא מאי שאין זה רק כיסוי על הרגשים רעים ואופן איך שנסים ממנו ולהלאה.

דיבור
להשתיק מלדבר מהרגשים

השפה המורגלת בפיהם של בני אדם יכול להיות דכשמעלים איזה פחד או דאגה תיכף צועקים בקול גדול אל תתבלבל בדברים טפשיים כאלו בוודאי הוא כלום, וכשתפסיק מלדבר על זה בסוף תראה שתתגדל וכל הפחדים יתעלמו ויתמוגגו בנוקבא דתהום רבה...

ננקוט לדוגמה ילד קטן חוזר מחדר בבכיה רבה ומספר להוריו שאחד הכה אותו והשפילו, ואינו רוצה ללכת לחדר שמפחד שמה יתעללו בו עוד, ובמקום שההורים ישמעו לכאבו וילמדו אותו דרך איך להתמודד עם המצב הם נכנסים לבהלה וצועקים עליו "אל תיפחד ממנו הוא אינו מכוון רעתך זה רק מעבור קטן וכמו שבא כן ילך, תתגבר ואל תעשה עסק מדבר קטן כזו... תגובה זו נותן מסר חרישי להילד שאסור להרגיש חלש ואסור להעלות על הפה הרגש של חיסרון, משום שאינו נארמא"ל ואיש מיושב אינו עושה עסק מדברים של מה בכך. והסיבה למה ההורים מגיבים ככה, הוא מחמת שאינם יודעים איך לגשת להרגש קשה וגם הם בעצמם מתנהגים באופן זה כשיש להם איזה פחד דחונקים את עצמם ומשתדלים לשקר בנפשם כאילו אינו נוגע להם כלל.

דיבור של גדלות

וגם הראשון שכל עיסקו הוא לשקר במציאות של חיסרון, מרגיל את עצמו

לדבר תמיד בשפה של גדלות וכאילו אינו נפגע מכלום ואין לו שום הרגשים רעים וכשאחד סירב לעשות לו איזה טובה מיד יגיב שבאמת הוא אינו תלוי בו ויכול לסדר את עצמו בלי עזרתן של אחרים, או כשאחד ציער אותו ועשה בדיחה על חשבונו והדבר נגע ללבבו, למחר כחבירו מבקש ממנו מחילה יענה באופן קר כמו שלא נגע ולא פגע ולא נתבייש כלל, והסיבה הוא משום שמפחד להעלות בלבו לרגע קטן שיש לו הרגש של שפלות ויכולים לזעזע אותו. וזהו אחד מן האופנים איך שהאדם נס ממנו ולהלאה שלא יימצא את עצמו עם הרגש רע.

לפעמים האדם נכנס למאבק עם איזה איש מכובד, שנפגע ממנו, ופורק לבו לחבירו ואומר "אני אומר לך האמת, באמת אינו מעיק לי בכלל מה שהוא עשה לי, רק פשוט איני יכול לסבול איך שהוא מתנהג בישות מאוסה כזו, מי הוא בכלל, הלא למדתי ביחד עימו בחדר ועתה משום שנתעשר ונתגדל מותר לדרוך על ראשי עם קודש בזלזול כזו?! איני יכול לסבול אנשים שפלים כאלו... באמת אני צוחק ממנו אבל יש לי פשוט רחמנות עליו הוא ממש מוסכן גדול, איזה בנים יכולים כבר לצאת מבית כזה ובכלל הוי כמה שאשתו סובלת ממנו, אני מאמין שאין לו חיים כה טובים איך שמעמיד לחוץ..." אבל באמת תוך תוכיות לבבו הוא מקנא בו ומרגיש שאנשים הגדולים יכולים לעשות בו כטוב בעיניהם ומאוד מאוד כואב לו שהוא אינו מצליח כמותו, ואפילו היו נותנים לו האפשריות להיות גם הוא מראשי הקהילה היה חטפו בשתי ידים... ומשתמש בשפה זו רק להרגיע הרגשתיו ולנוס מהמציאות האמיתי.

או לדוגמה אחד נתפטר ממקום עבודה, הוא יכול לבוא בתירוצים שונים איך שהוא באמת שמח שיצא משם, ובאמת היה רוצה מכבר לצאת שלא היו משלמים אותו כראוי וכו' כל מיני אתמלאות וחשבונות, אבל אל יטעה את עצמו וידבר אמת בלבבו וקודם שיחפש משרה חדש יתבונן לדקה קצרה ויאמר שכואב לי מאוד מאוד שזרק אותי לחוץ, והרגשתי ככישלון הכי גדול בעולם וכלא יוצלח וירשה עצמו להרגיש מה שמרגיש.

מעשה
לכסות תיכף החור על ידי לקיחת הגורם

הטעות הנפוצה בעולם העשייה הוא כשקרא לו משהו שעורר בו הרגשיו הרעים, רוצה לעשות תיכף דבר להשקיטו על ידי שיסלק הגורם ואחר כך יהיה הכל כמקודם, כמו שתיארנו לעיל אצל ר' ברוך, ושארי דוגמאות, וננקוט עוד דוגמה אחד; ראובן הוא בעל הרגש ואוהב לבלות עם חברים ויש לו חבר קרוב ששמו שמעון, ביום מן הימים נתוודע לראובן ששמעון נסע על שבתון עם חברים ולא קרא אותו ולא הודיע לו כלום מכל השבת, ראובן מרגיש שאין לו מה למכור ומשום זה אינם צריכים אותו ומרגיש עזוב ובבלי שויות, ומרה שחורה עמוקה נופל עליו. ומתחיל לעשות חשבונות למה לא קראו אותח האם יש בי איזה חיסרון שחבירי אינם מרוצים ממנו, וראובן מקבל עליו

שמהיום ולהלאה יחייך יותר לחבריו ויהיה יותר מסור להם ויתן להם יותר הכרה ונכנס לצמצום ולחץ רב לחנוף לחבריו כדי להוכיח אותם שהוא באמת בעל ערך וטוב להיות קרוב עימו.

טעותו של ראובן הוא שמדמה בנפשו דאם יעשה כה וכה לבסוף יצליח להוכיח לחבירו שהוא באמת חשוב ובעל ערך, אבל באמת הרגש זה שהוא מרגיש שאין לו שויות והפחד שיש לו שיעזבו אותו, לא נברא כתוצאה ממעשה שהיה, רק הוא נברא עם הרגש זה ועוד קודם השבת היה לו הרגש זו, ואפילו יהפוך את כל העולם ויעשה דברים קיצוניים להראות ערכו לא יועיל לו להשקיט ההרגש שאומר לו שהוא אפס ואין עפר ואפר, וקודם שיכנס לברר למה באמת לא הודיעו לו עבוד השבת, יברר בנפשו ויראה איך שנתעורר בו הרגשו הישן ויכנס בו וירשה לעצמו להרגיש ואל יכסה עליו במעשים גשמיים דלא יועיל מידי.

סיכום הדברים

תכלית היוצא מכל דברינו עד כה הוא שיברר האדם בלבו פנימה איך שתחת כמה ענינים שהוא עושה או שאינו עושה טמון איזה הרגש, ואל יפחד לפתוח ההרגש ולא יאונה שום רע אם יפתח הרגשיו, וכל איש מותר להיות לו הרגשים רעים ואינו נעשה נחות דרגא משום זה ואדרבה עי"ז יפתחו לו שערי אורה ובזה יופרק מעל צווארו המשא הכבידה החופף עליו המחשיך לבו ונפשו.

כשאדם רואה שהוא נמצא במצב של טירוף הדעת או במרה שחורה ומרגיש שפלות, ילך לאיזה פינה שקטה ויתבונן בלבו וישאל לעצמו מה מעיק לי? האם יש לי איזה הרגש שאני מפחד להרגישו? האם היה איזה מצב ששבר אותי? האם היה איזה אדם שהשפיל אותי? מה רציתי להרגיש היום, האם שאפתי להרגיש משהו ולא עלתה בידי? וישתדל לגלות ההרגש שמוצפן בלבו ויתן לו מקום מכובד להתרגש ולהתעורר ממנו. ובזה גופא שמרשה לעצמו להיות אמיתי עם עצמו יומתק לחצו ודחקו.

במשך הזמן שעוסקים בעבודתם הבירורים, מתתרצים ומתיישבים על הלב כמה תמיהות וסתירות שעמל להבין על עצמו משך ימים ושנים, כיון שפתוח עם כל עצמותו ממילא נפתחים לפניו כמה שערים במחו ולבו שלא הרשה לעצמו ליכנס שם אף פעם ואזי יכול לראות כל הציור מכל הצדדים באספקלריא דנהירא, ובמשך הזמן נתדבקים פירורי נפשו שנתפזרו וכובש את עצמו ומוצא מקום בהבריאה יותר ויותר לאט לאט.

במאמר הזה עסקנו בעיקר לברר לימצוא ההרגש שטמון תוך ותחת כל דבר, ואי"ה במאמר הבא נבאר מה לעשות אחר שכבר מצא ההרגש הרע והרשה לעצמו להרגיש איך שיעבוד עם עצם ההרגש ואיך לגשת אליו.

ישראל
עושה חי"ל

בלב מלא שמחה, נשגר את ברכותינו
החמימה, מול פני חברינו היקרה, רב תבונות,
מוכתר בכשרונות, לידע ולהדגיש נקודת הדקות,
יראתו קודמת לחכמתו, עושה ומעש לזולתו, להגדיל
שמו יתברך ולרוממתו, החריף ומציו"ץ, במיטב הגיון,
בעוז וחביון, ובקי טובא, בתורת ה' תמימה, איש ח"י ורב
פעלים, מוכתר בכל השבחים,

ה"ה הבחור החשוב ההתן

כמר ישראל
יחזקאל שרגא
הלוי לאורי נ"ץ

בן הרה"ח ר' אליעזר שליט"א

מעיר מאנטריאל שבקנאדא יצ"ו

לרגל הגיע עת משוש דודים

שמחת נישיאיו למזל טוב בשטומ"צ

עם בת הרה"ח ר' אהרן כהן שליט"א

שתתקיים ביום י"ז לחודש שבט
בעיר הקודש ירושלים תובב"א

י'שמחו יחדיו אתנו, וצרופה איחלינו,
ש'הזיווג יעלה יפה, כי ענבי הגפן בענביו דבר נאה,
ר'ב ברכות, יושפע ע"פ גדותיו,
א'והלך ומעונך יתקע, בקשר של קבוע,
ל'ראות תמיד נחת דקדושה, עלי דרך
המורשה, עדי יזכה לביאת ינון בב"א

כעתירת: **מכון מים עמוקים**